

LAKIALOITE 67/2013 vp

Laki rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Nykyisin ensikertalaiseksi rikoksentehtyjäksi katsotaan rikoksen laadusta riippumatta kolmen vuoden määräajan jälkeen. Tällöin vanki joutuu kärsimään rangaistuksestaan vain puolet. Aloitteessa esitetään määräajan pidentämistä viiteen vuoteen sellaisissa rikoksissa, joista voidaan tuomita vankeutta enintään kuusi vuotta. Lisäksi aloitteessa esitetään, että sellaisissa rikoksissa, joista voidaan tuomita yli kuusi vuotta vankeutta, määräaika olisi kymmenen vuotta. Edellä mainittu ei kuitenkaan koskisi murhaa tai tappoa, jolloin niistä tuomittuja ei missään olosuhteissa katsottaisi ensikertalaiseksi rikoksentehtyjiksi. Näin ollen lakialoitteessa porrastetaan määräaika rikoksen vakavuuden perusteella ankarammaksi.

Rikoslain 2 c luvun 5 §:n 2 momentissa säädetään mm. tapauksista, joissa vanki katsotaan ensikertalaiseksi rikoksentehtyjäksi. Mikäli henkilö ei rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa, päästetään hänet ehdonalaiseen vapauteen, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet tai kah-

takymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta yksi kolmasosa. Lakialoitteessa ehdotetaan edellä mainitun määräajan muuttamista siten, että se olisi viisi vuotta sellaisissa rikoksissa, joista voidaan tuomita vankeutta enintään kuusi vuotta. Lisäksi sellaisissa ns. ylitörkeissä rikoksissa, joista voidaan tuomita yli kuusi vuotta vankeutta, edellä mainittu määräaika olisi kymmenen vuotta lukuun ottamatta murhaa tai tappoa. Näin ollen lakialoitteessa porrastetaan määräaika rikoksen vakavuuden perusteella ankarammaksi. Ehdotetuilla muutoksilla ensikertaiseksi rikoksentehtyjäksi luokittelu olisi porrastettu suhteessa rikoksen rangaistusasteikkoon. Esimerkiksi törkeästä pahoinpitelystä tai törkeästä huumausainerikoksesta vankeusrangaistuksen kärsinyt katsottaisiin ensikertaiseksi rikoksentehtyjäksi kymmenen vuoden jälkeen ja esimerkiksi varkaudesta rangaistuksen kärsinyt viiden vuoden jälkeen. Ehdotetussa menettelyssä ensikertaiseksi julistamisen määräaika pidentyisi.

PERUSTELUT

Viime vuosina julkisuudessa on ollut useita tapauksia, joissa rikoksentehtyjä oli tulkittu rikoslain 2 c luvun mukaisesti ensikertalaiseksi, kos-

ka ei ollut syyllistynyt vapausrangaistukseen johtaneeseen rikokseen edellistä vapautumista seuranneiden kolmen vuoden aikana. Muun

muassa kahdesta erillisestä taposta tuomittua henkilöä kohdeltiin vankilassa kuin ensikertalaista toisen henkirikoksen jälkeen ja hän pääsee jälleen vapauteen suorittuaan tuomiostaan vain puolet. Samoin eräs tunnettu ammattirikollinen, joka oli aiemmin kärsinyt yli kymmenen vuoden vankeusrangaistuksen, tuomittiin törkeästä huumausainerikoksesta ensikertalaisena vankeusrangaistukseen. Tällainen vanki kärsii rangaistuksestaan jälleen ainoastaan puolet, koska hän ei edeltävien kolmen vuoden aikana ole jäänyt kiinni rikoksesta. Samanlainen tilanne on muun muassa lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistyneellä henkilöllä, joka usein vankilasta vapauduttuaan uusii rikoksensa. Jotta tällaiseen epäkohtaan ja yleisen oikeustajun vastaiseen seikkaan voidaan puuttua, on tarpeellista muuttaa lainsäädäntöämme tältä osin.

Hallituksen esityksessä HE 262/2004 vp tuodaan ilmi ensikertalaisuuden määrittämisen historialliset juuret, jotka ovat vuodelta 1976. Tuolloin vankeinhoidollisesti ensikertalaisena pidettiin vankia, joka rikoksen tekopäivää edeltäneinä kolmena vuotena ei ollut Suomessa eikä muussa Pohjoismaassa suorittanut vankeusrangaistusta tai ollut pakkolaitoksessa. Nykyinen ensikertalaisuuden määrittäminen, ilmi tullei-

den tapauksienkin valossa, olisi syytä päivittää vastaamaan nykypäivän vaatimuksia.

Rikosoikeudellisesti arvioiden on varmasti hyväksyttyä ja vallitsevan oikeustajun mukaista, että tosiasiallisesti ensikertalaista kohdellaan lievemmin. Muutosta kuitenkin tarvitaan siihen, milloin rikosten harventuessa palataan takaisin lähtötasolle eli ensikertalaiseksi rikoksentekijäksi. Perusteltua on ottaa huomioon rikoksen vakavuus, jolloin ensikertaisuus määräytyisi rikoksesta säädetyn rangaistusasteikon perusteella. Tätä käytäntöä seuraamalla muun muassa vakavissa huumausainerikoksissa ensikertaisuuden määritelmä olisi rikoksen uusimistapauksissa ankarampi kuin verrattaessa esimerkiksi tavanomaisiin omaisuusrikoksiin.

Ehdotettu lainmuutos tulisi aiheuttamaan vankeinhoidolle hieman lisää kustannuksia. Toisaalta on punnittava tavallisen ihmisen perusoikeuksia ja kustannustehokkuutta vastakkain. Humaanissa kriminaalipolitiikassa olisi perusteltua ottaa huomioon tavallisen ihmisen perusoikeudet painavampana tekijänä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 2 c luvun 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1099/2010, seuraavasti:

2 c luku

Vankeudesta

5 §

*Ehdonalaisen vapauttamisen määritelmä ja
määräytyminen*

Määräaikaista vankeusrangaistusta suorittava

päästetään ehdonalaan vapauteen, jollei 9 §:stä muuta johdu, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan kaksi kolmasosaa tai kahtakymmentä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta puolet. Vanki, joka rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana ei ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa rikoksesta, josta voidaan tuomita enintään kuusi vuotta vankeutta, päästetään eh-

donalaiseen vapauteen, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet tai kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta yksi kolmasosa. Vanki, joka rikosta edeltäneiden kymmenen vuoden aikana ei ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa rikoksesta, josta voidaan tuomita yli kuusi vuotta vankeutta, päästetään ehdonlaiseen vapauteen, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet tai kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta yksi kolmasosa. Viimeksi mainittuja määräosia ei sovelleta vankiin, joka suorittaa vankeusrangaistusta rikoslain 21 luvun 1 §:ssä tarkoitettusta taposta tai rikoslain 21 luvun 2 §:ssä tarkoitettusta murhasta. Viimeksi mainittujen määräosien soveltamista ei estä se, että henkilö on rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana suorittanut vankilassa sakon muuntorangaistusta tai rangaistusta siviilipalveluslain (1446/2007) 74 §:ssä tarkoitettusta siviilipalve-

luksesta kieltäytymisestä, 75 §:ssä tarkoitettusta siviilipalvelusrikoksesta, 76 §:ssä tarkoitettusta siviilipalveluksesta kieltäytymisestä ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana tai 77 §:ssä tarkoitettusta siviilipalvelusrikoksesta ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana taikka asevelvollisuuslain (1438/2007) 118 §:ssä tarkoitettusta asevelvollisuudesta kieltäytymisestä, 120 §:ssä tarkoitettusta poissaolosta kutsunnasta liikekannallepanon aikana, 122 §:ssä tarkoitettusta palveluksen välttämisestä tai 123 §:ssä tarkoitettusta palveluksen välttämisestä liikekannallepanon aikana. Määräosaa laskettaessa päivän osaa ei oteta huomioon. Tämän lain 6 luvun 13 §:n mukainen vapaudenmenetysaika vähennetään edellä mainituista määräosista ja tämän luvun 12 §:n 1 momentissa tarkoitettusta määräosasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2013

Kari Tolvanen /kok
Kalle Jokinen /kok
Ismo Soukola /ps
James Hirvisaari /ml
Pauli Kiuru /kok
Jukka Kopra /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Markku Mäntymaa /kok
Pia Kauma /kok
Tom Packalén /ps
Oras Tynkkynen /vihr
Antti Rantakangas /kesk
Lasse Männistö /kok
Tuula Väättäin /sd
Eero Suutari /kok
Arto Pirttilahti /kesk
Markku Rossi /kesk
Markku Eestilä /kok
Vesa-Matti Saarakkala /ps

Hanna Mäntylä /ps
Ben Zyskowitz /kok
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pertti Hemmilä /kok
Lasse Hautala /kesk
Harri Jaskari /kok
Leena Rauhala /kd
Arja Juvonen /ps
Martti Mölsä /ps
Arto Satonen /kok
Anne Holmlund /kok
Anu Urpalainen /kok
Peter Östman /kd
Janne Sankelo /kok
Tapani Mäkinen /kok
Anne-Mari Virolainen /kok
Tapani Tölli /kesk
Kimmo Sasi /kok

LA 67/2013 vp — Kari Tolvanen /kok ym.

Sari Sarkomaa /kok
Sinuhe Wallinheimo /kok

Heikki Autto /kok
Kari Rajamäki /sd